הלכה · משנה תורה · מפרשים · לחם משנה · ספר קורבנות

לחם משנה על משנה תורה, הלכות חגיגה

רבי אברהם די בוטון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם משנה על משנה תורה, הלכות חגיגה

רבי אברהם די בוטון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-משנה-על-משנה-תורה-הלכות-חגיגה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ג 4
הלכה ד 5
הלכה ז 5
הלכה ח 6
הלכה י 7
פרק ב 8
הלכה א 8
הלכה ג 12
הלכה ד 12
הלכה ה 13
הלכה ו 13
הלכה ז 14
הלכה ח 14
הלכה ט 15
הלכה י 15
הלכה יג 16
הלכה יד 17
פרק ג 17
הלכה ב 17
הלכה ג 18
הלכה ד 18
הלכה ו 18
הלכה ז 19

פרק א

הלכה א

בין מן העוף בין מן הבהמה וכו'. כן כתב סמ"ג ג"כ בעשין רכ"ח. ויש לתמוה דהוא הפך הברייתא האמורה בפ"ק דחגיגה ותירץ הרב בכ"מ ז"ל בשם הר"י קורקוס שבמקום או אינו אלא בעוף גורס או אינו אלא במנחות. ואין דעתי נוחה בכך דמ"מ קשה דממקום שבא בברייתא למעט מנחות מיניה נמי נמעט עופות דכיון דהוא יליף מחגיגה מה התם זבחים ולא מנחות הכי נמי נאמר מה התם בהמה ולא עופות וכמו שמעטו בפ"ק דחגיגה (דף ג') בברייתא דושמחת בחגך לרבות כל מיני שמחות וכו' דשלמי שמחה ליתנהו בעופות ומנחות דילפינן מחגיגה. ואולי דאין זו ילפותא גמורה אלא גילוי מלתא בעלמא דמגלה חגיגה על ראיה ודי שנאמר שיגלה למעוטי מנחות אבל בברייתא דושמחת בחגך הוי ילפותא גמורה מיתורא דקרא ולכך מקשינן ליה התם לחגיגה לגמרי ונמעט אפי' עופות: ומי שבא לעזרה ביום ראשון ולא הביא עולה לא דיו שלא עשה וכו'. בסמ"ג לאוין ש"ס כתב מי שלא הביא עולת ראיה ביום ראשון וגם לא הביא בתשלומין ביטל מצות עשה וכו' ועבר על מצות לא תעשה ע"כ, ונראה דכוונת רבינו ג"כ היא כך במ"ש שמי שלא הביא ביום ראשון שעובר היינו היכא שלא הביא בתשלומין דאם הביא בשאר ימות החג ודאי דכיון דיש לו תשלומין כמ"ש לקמן אינו עובר:

נשים חייבות במצוה זו וכו'. רבינו ז"ל מפרש מ"ש בפ"ק דקידושין אשה בעלה משמחה לא כפירש"י ז"ל שפירש שם אלא כפירוש התוס' ז"ל שפירשו אשה בעלה משמחה בשלמי שמחה שלו שהחובה מוטלת על בעלה כלומר דמחוייב בעלה לשמחה בקרבן הוא שתאכל עמו באותו הקרבן והכי דייק לישנא דברייתא דפ"ק דחגיגה שהשמחה הזו היא נוהגת באיש ובאשה אלמא בגוף הקרבן קאמר כדכתבו שם התוס'. והר"א שהשיג על רבינו ז"ל טעמו דכיון דאין החיוב על האשה אלא על הבעל לא היה לו לומר ונשים חייבות במצוה זו. כך נראים דבריו לכאורה אבל ממ"ש בלשונו אמר אברהם לא בקרבן משמע דאינו מפרש כפירוש התוס' ז"ל אלא שהוא מפרש שהבעל חייב להעלותה ולשמחה אבל לא להאכילה ולהקריב עליה שלמי שמחה ולפ"ז השגתו על רבינו ז"ל היא יותר חזקה דאין כאן חיוב לאשה בקרבן כלל ואפי' בעלה אינו חייב קרבן בעדה וא"כ איך כתב נשים חייבות במצוה זו אבל דעת רבינו ז"ל כמ"ש:

הלכה ג

שלמי שמחה לא נתנו בהן חכמים שיעור וכו'. כלומר דבמשנה לא הזכירו שיעור אלא בחגיגה וראיה אבל לא בשמחה ומפני כן ודאי דאין להם שיעור והא דלא הזכירו חילוק

זה בברייתא בפ"ק דחגיגה דאמרה ר"י הגלילי אומר שלש מצות נצטוו וכו' ולא אמרו דיש בשתיהן מה שאין בשמחה דצריכין שיעור ובשמחה אין צריך כבר תירצו שם התוס' ז"ל דלא חשיב אלא חומרא דאיכא בחד ולא בשתים אבל לא חומרי דאיכא בשתים אבל לא בחד:

הלכה ד

מי שלא הקריב ביו"ט הראשון עולת ראייתו ושלמי חגיגתו וכו'. בתוס' כתבו בפ"ק דחגיגה דאיתא בתוספתא שהשמחה יש לה תשלומין כל ז' ולא בראיה וחגיגה. וכתבו דהברייתא דר' יוסי לא הזכירה משום דסבירא לה דבכולהו איכא תשלומין. וכן נ"ל לשון המשנה דאמרה מי שלא חג ביו"ט הראשון חוגג כל הרגל דמשמע דבחגיגה קאמר ותימה על דברי התוס' דצריך לדחוק ולומר דמשמע במשנה מי שלא חג אירי בשמחה דוקא אלא ודאי אין דבריהם עיקר ובכולהו יש תשלומין ואע"ג דלא הזכיר רבינו ז"ל אלא ראיה וחגיגה הוא הדין לשמחה דיש לה תשלומין וכ"ש הוא ומתבאר מדברי רבינו ז"ל למטה שכתב דשלמי שמחה דוחה יו"ט ולא שבת וטעמו משום דאם אינו חוגג היום חוגג למחר:

וכולן תשלומי ראשון הם וכו'. תמה הרב בעל כ"מ ז"ל דר' אושעיא גדול מר"י ואמאי פסק דלא כוותיה. ונ"ל דאין זה רבי אושעיא דשנה הברייתות דא"כ לא היה לו לגמרא להזכירו אחר ר"י שהזכיר דברי ר"י ואח"כ דבריו אלא ודאי ר' אושעיה אחר ואמורא הוא בגמרא כמה פעמים ולכך פסק דלא כוותיה. ועוד מדמהדר בגמרא לתרץ מילתיה דר"י אפי' למ"ד דפסח שני רגל בפני עצמו הוא משמע דהלכתא כוותיה דר"י ולכך בגמ' רוצה ליישב דבריו אליבא דמאן דאמר פסח שני רגל בפני עצמו הוא דהלכתא כוותיה ג"כ וכדפסק רבינו ז"ל בהל' קרבן פסח: ומה שהביא רבינו ז"ל קרא דשבעת ימים תחוגו הוזכר בברייתא דאמרו שם ותנא מייתי לה מהכא וכו':

הלכה ז

ודבר זה מפי השמועה אמרו שחג השבועות כחג המצות לתשלומין וכו'. נראה דדרשא זו היא הנאמרת בפ"ב דחגיגה (י"ז) מנין לעצרת שיש לה תשלומין כל ז' שנאמר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסכות מקיש חג השבועות לחג המצות מה חג המצות יש לה תשלומין כל שבעה אף חג השבועות יש לה תשלומין כל שבעה ע"כ ואיתא בפרק ואלו מגלחין. אבל קשה דבפ"ק דראש השנה (דף ד') איפליגו תנאי בבל תאחר אימתי עבר עליה ואמרו שם דר"מ ור"א בן יעקב דרשי להא דרשא דר"א דאמר דעצרת יש לה תשלומין מדהקישו הכתוב לחג המצות אבל ת"ק דאית ליה דבעינן שיעבור שלש

רגלים ואיצטריך קרא דבחג המצות וכו' להכי מפיק להא דעצרת יש לה תשלומין מהא דרבא בר שמואל דאמר אמרה תורה מנה ימים וקדש חדש מה חדש למנוייו אף עצרת למנוייו וא"כ רבינו ז"ל דפסק בפ"י מהל' מעשה הקרבנות כרבנן דהיכא דעברו שלש רגלים עובר בבל תאחר א"כ ע"כ לא מפיק לה מהך קרא דעצרת לתשלומין ואיך כתב רבינו ז"ל כאן דרשא דאיתא לר"מ ור"א כיון דהוא פסק כת"ק. ושמא מ"ש רבינו ז"ל חג השבועות כחג המצות לאו מהאי קרא קאמר ליה אלא מדרשא דרבא בר שמואל ולא חש להאריך. ודוחק הוא זה ועוד מה נעשה לסמ"ג ז"ל שכתב בעשין רכ"ח הא דר"א דפ"ב דחגיגה ובלאוין סימן של"א פסק כת"ק דצריך שיעברו שלש רגלים וכתב שם ולכאורה משנת ר"א בן יעקב קב ונקי ואפי' בברייתא כדאיתא בהחולץ אמנם אומר רבא שם כיון שעברו עליו שלש רגלים עובר בבל תאחר בכל יום וכו' הרי בהדיא פסק כרבנן וצ"ע. ואגב אורחין למדנו מדברי הסמ"ג ז"ל טעם נכון ג"כ לרבינו ז"ל במה שפסק בפי"ד מה' מעשה הקרבנות ג"כ הוא כרבנן ובכן אנו ג"כ צריכים לטעמים שכתב הרב בעל כ"מ והר"י קורקוס ז"ל שם:

הלכה ח

לפי שאין להם זמן קבוע וכו'. בפרק כיצד צולין (דף ע"ט) אמר על מתני' חמשה דברים באים בטומאה וכו' חמשה למעוטי מאי למעוטי חגיגת ט"ו דסד"א כיון דקרבן ציבור הוא וקביע ליה מועד תדחי טומאה קמ"ל כיון דאית ליה תשלומין כל שבעה לא דחיא שבת ומדשבת לא דחיא לא דחיא טומאה ע"כ. זו היא גירסת רש"י ז"ל. והתוס' ז"ל כתבו דלא גרסי' כיון דאית לה תשלומין שאין הטעם תלוי בכך דלעיל בפ' אלו דברים ילפינן דלא דחיא שבת מוחגותם וגו' ועוד פסח נמי אית ליה תשלומין בשני ודחי טומאה וכו' ע"כ. ויש להקשות בדבריהם דבהדיא בפ' הוציאו לו תלו טעמא בהכא דאמרו שם (דף נ"ב) אמר לו ר' יעקב וקרבן ציבור כללא היא והלא פר העלם דבר של ציבור ושעירי ע"ז וחגיגה דקרבן ציבור הוא ואין דוחין לא את השבת ולא את הטומאה אלא נקוט האי כללא בידך כל שזמנו קבוע דוחה את השבת ואת הטומאה ואפילו ביחיד וכל שאין זמנו קבוע אינו דוחה לא את השבת ולא את הטומאה ואפי' בציבור ע"כ. משמע בהדיא דטעמא דחגיגה משום דאין זמנו קבוע וכגירסת רש"י ז"ל והיא גירסת רבינו ז"ל שכתב הטעם כן. אבל יש להקשות לגירסת רבינו דביו"ט (דף כ"א) אמרו שם בברייתא גבי פלוגתא דעולת ראיה אי דוחה יו"ט או לא אמרו להם ב"ש אף זו אין קבוע לה זמן דתנן מי שלא חג ביו"ט הראשון של חג חוגג והולך כל הרגל כולו ויו"ט האחרון של חג אמרו להם ב"ה אף זו קבוע לה זמן דתנן עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו ע"כ. משמע

דמקרי קבוע זמן אליבא דב"ה דהלכתא כוותיה. ונראה לומר דנהי דקבוע זמן מקצת איקרי משום דאם יעבור הרגל אין לו תקנה אבל אינו קבוע זמן כשאר הקרבנות הקבועים לגמרי דהרי יש לו זמן כל הרגל ולכך אתא קרא דוחגותם לומר דלא דחי שבת משום דאינו קבוע גמור אבל ליו"ט דליכא קרא למעט אמרי' ודאי דדחי משום דכיון דאית ביה קביעות קצת דחי יו"ט. ובהכי מיתרצה הקושיא שהקשו התוס' ז"ל דבפרק אלו דברים מפיק מוחגותם דתרוייהו צריכי קרא וטעמא דאי טעמא לחוד לא מהני משום דסוף סוף כיון דאם עבר הרגל אין לו תקנה קבוע מקרי וקרא לחוד לא סגי דא"כ כל שזמנו קבוע ג"כ לא תדחה שבת ואמאי דוחה מאי שנא הא מאחריני לכך צריך לומר טעמא דלא דמי הך קביעותא לאחרים דהך יש לו תשלומין כל שבעה, וכן מה שהקשו התוס' ז"ל מפסח דאית ליה תשלומין בשני ודחי מתורת דהתם ליכא קרא אבל הכא איכא קרא דוחגותם, וזה דקדק רבינו ז"ל בלשונו שכתב כאן לפי שאין להם זמן קבוע כקרבנות הציבור כלומר אע"פ שהוא קבוע קצת אינו כקרבנות הציבור ועלו דברי רבינו ז"ל וגירסתו על נכון והיא גירסת רש"י ז"ל:

הלכה י

המפריש עולת ראייתו ומת וכו'. בפרק יש בכור (דף נ"א) אמרו שם וכי אתמר דריש לקיש אריש איתמר מת לאחר ל' יום אע"פ שלא נתן יתן מנלן אתיא ערך ערך וכו' רב דימי אמר רב יונתן וכל בכור בניך תפדה ולא יראו פני ריקם מה להלן יורשים חייבים אף כאן יורשים חייבים. וכתב רש"י ז"ל מה עולת ראיה יורשין חייבין דעולת חובה היא האי נמי כי מת לאחר ל' יום נתחייב האב בפדיונו וגבי עולת חובה תנן האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו היורשין עולתה ע"כ. וקשה על דברי רבינו ז"ל כיון דהא מדמינן לה להא דאשה שהביאה חטאתה ומתה וכן בירושלמי מדמה לה להא והתם אמרינן בפ"ק דקדושין דאע"ג דלא הפרישה העולה מחיים חייבים היורשים וכן כתב רבינו ז"ל בסוף פ"א מהל' מחוסרי כפרה האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו היורשין עולתה אע"פ שלא הפריש אותה מחיים כבר נשתעבדו הנכסים וכו' א"כ הכא נמי נימא הכי ואמאי בעי כאן הפרשה מחיים וכ"ת דהכא איירי בלא ירשו קרקע והתם בירשו קרקע היה לו לרבינו ז"ל לבארו, וכבר נתעורר על קצת מזה הרב בעל כ"מ ז"ל וצ"ע:

פרק ב

הלכה א

טומטום ואנדרוגינוס פטורין מפני שהן ספק אשה וכו'. בפ"ק דחגיגה (דף ד') אמרו בברייתא זכורך להוציא טומטום ואנדרוגינוס ואמרו בגמ' בשלמא אנדרוגינוס איצטריך סד"א הואיל ואית ליה צד זכרות ליחייב קמ"ל דבריה בפני עצמה הוא אלא טומטום ספיקא הוי אמר אביי כשביציו מבחוץ ע"כ. והשתא איכא לאתמוהי על רבינו ז"ל תרתי חדא אמאי לא כתב דאפילו בשביציו מבחוץ הטומטום פטור הוא ועוד למה נתן טעם שוה לאנדרוגינוס וטומטום מפני שהן ספק הא בגמרא משמע דטעמא דאנדרוגינוס לאו משום ספק הוא דסד"א משום צד זכרות דאית ביה ליחייב אלא דקרא מיעטיה. ועוד יש להקשות על הלשון. וכבר הארכתי בפ"ב מהל' אישות ע"ש:

מי שחציו עבד וחציו בן חורין וכו'. בגמרא ברפ"ק דחגיגה אסיקו בתירוצא בתרא דאע"ג דהכל חייבים אתי לאתויי חציו עבד וחציו בן חורין דחייב מ"מ איתא לדרבינא דאוקי סיפא דמתני' דקאמר חוץ מעבדים שאינם משוחררים דאירי בחציו עבד וחציו בן חורין ופטור ולא קשיא הא כמשנה ראשונה והא כמשנה אחרונה. ולפי פירוש רש"י ז"ל ורוב המפרשים סיפא דקאמר פטור הוי כמשנה ראשונה ורישא דקאמר חייב כמשנה אחרונה דכיון דכופין לרבו לשחררו הוי כבן חורין גמור, וכי האי סוגיא איתא בפרק האשה בפסחים גבי פסח דהקשו שם על מתני' דקאמר מי שחציו עבד וחציו בן חורין לא יאכל משל רבו משמע הא משלו יאכל מברייתא דקאמר לא יאכל לא משלו ולא משל רבו ותירצו כאן כמשנה ראשונה כאן כמשנה אחרונה ע"כ. וגם שם פירשו המפרשים כי האי גוונא דלמשנה אחרונה יאכל משלו משום דכיון דכופין לרבו לשחררו הוי כבן חורין. ועל פי פירוש זה השיג הר"א ז"ל על רבינו ז"ל בהשגותיו כאן בהל' קרבן פסח בפ"ב דפסק רבינו ז"ל דלא כהלכתא דהוי כמשנה ראשונה אבל רבינו ז"ל ממ"ש כאן בפירוש המשנה בפ"ק דחגיגה וז"ל ואמרו הכל חייבים בראיה להביא מי שחציו עבד וחציו בן חורין וכבר הודעתיך כי חזר מזה הדעת והדין אצלנו שלא נניח אדם חציו עבד וחציו בן חורין שלא נגמר פדיונו ע"כ. וכיוצא בזה כתב בפירוש המשנה בפ' האשה, נראה מדברים אלו דהוא מפרש הפך מפירוש רש"י והמפרשים ז"ל דלמשנה אחרונה פטור ולמשנה ראשונה חייב ואתי שפיר לפי פירוש זה בפ"ק דחגיגה דרישא הוי משנה ראשונה וסיפא דקאמרה חוץ מעבדים שאינם משוחררים הוי משנה אחרונה דכן הוא הסדר ושייך לומר שפיר משנה ראשונה לא זזה ממקומה אבל לרש"י ז"ל הוי איפכא דרישא הוי משנה אחרונה וסיפא הוי משנה ראשונה שלא כסדר ולא יתיישב יפה בזה

משנה לא זזה ממקומה ודוק. אבל מ"מ פירוש רבינו ז"ל הוא דחוק וכבר תמה על דבריו הרב בעל כ"מ ז"ל וכתב לשון בנו ז"ל לפרש דברי רבינו ז"ל. ודברי הרב בנו ז"ל תמוהים יותר בעיני שהוא כתב שם דמן התורה פטור מקרבן מי שחציו עבד וחציו בן חורין וכדאמרו בסיפא חוץ מעבדים שאינם משוחררים ואע"ג דברישא אמרו הכל חייבים דהוי לאתויי מי שחציו עבד וחציו בן חורין דבר זה הוא דחוי משום סיפא דקאמרה רבינא דהוי כמשנה אחרונה ופטור ואידחייא ליה רישא מקמי סיפא דסיפא הוי כמשנה אחרונה אלא שלמשנה ראשונה דליכא חיוב לשחררו עבדינן ליה תקנה במצות שהוא חייב בהן מספק מד"ס וכו', וכן בקרבן פסח נראה מדבריו שם דמן התורה הוא פטור מקרבן אלא דרבנן עבדו ליה תקנתא לחייבו משל עצמו למשנה ראשונה אבל למשנה אחרונה לא עבדינן ליה תקנתא שמא יהיה זה גורם לעכוב שחרורו ושבקינן ליה אדין תורה. כן נראה מפשט לשונו וקשיא בהו טובא חדא דאם הוא פטור מן התורה בין בפסח בין בעולת ראיה לא הוה להו לרבנן לתקן להקריב קרבן דליהוי חולין בעזרה דהא בטומטום ואנדרוגינוס הם פטורים מספק ולא תקנו רבנן שם כלל וכ"ת דיקריב הקרבן על תנאי ואם הוא פטור ליהוי נדבה ואפי' למ"ד נדרים ונדבות אין קרבין ביו"ט ליקרבו למחר וכדכתבו התוס' בפ"ק דחגיגה ואע"ג דלא עבדינן סמיכה וכדכתבו שם התוס' ז"ל ולכתחלה אין לתקן קרבן לבטל מסמיכה מ"מ אע"ג דבטומטום ואנדרוגינוס לא רצו לתקן כאן תקנו רבנן דכיון דזה הוא קצת בן חורין ויש לו קצת חיוב רצו רבנן לתקנו, אפי' תאמר כן קשה מקרבן פסח דלא שייך ביה תנאי וכמ"ש רבינו ז"ל בפ"ג מהל' קרבן פסח גבי חמשה שנתערבו עורות פסחיהן וא"כ איך יקרב על תנאי, ואולי י"ל דרבנן עשאוהו כבן חורין גמור לענין פסח כדי לתקנו ויש להם כח בכך דהפקר ב"ד הפקר והפקירו ממונו של זה לעשותו בן חורין גמור כדי שיהיה לו תיקון לענין קרבן פסח. אבל קשה דמנין לנו פטור לענין פסח בשלמא בעולת ראיה אית לן קרא דאת פני האדון דמעטו מפני שיש לו אדון אחר אבל לענין קרבן פסח מנא לן ואולי דילפינן מהתם דכי היכי דפטרו קרא לענין עולת ראיה ה"ה לענין פסח. אבל קשה דהיכי קאמר דחייבו רבנן מספק מאי ספק איכא כיון דהתורה פטרתו בהדיא מקרא דאת פני האדון יצא זה שיש לו אדון אחר, וי"ל דבריש השולח איבעי לן גבי מעוכב גט שחרור אית ליה קנס או לא משום דיתן לאדוניו קאמר רחמנא ומספקא לן אי הוי אדון או לא והתוס' הקשו בפ"ק דחגיגה דהיכי פשיטא לן בסוגיא דחגיגה דלא מקרי אדון. ורבינו ז"ל נראה לו משום הך קושיא דלא פשיט לן הכא מידי אלא הכי קאמר פטור מן התורה משום דקרא קאמר דלא יהיה לו אדון אחר וכאן מסתפקא לן אי הוי האי אדון או לא לכך פטור מספק

כטומטום ואנדרוגינוס אבל לפי האמת ספיקא הוי ולכך חייבוהו רבנן מספק ועשו בו תקנה כיון שראוהו בן חורין במקצת וכדכתיבנא. וא"ת גבי שופר אמאי מי שחציו עבד וחציו בן חורין חייב וכן כתב רבינו ז"ל בפ"ב מהלכות שופר ואמאי לא הניחו רבנן הדבר על דין תורה למשנה אחרונה כדי שלא יתעכב בשחרור וכמו שעשו גבי פסח וגבי עולת ראיה. וי"ל דשם צריכין רבנן לתקן גבי ראיה שיקריב על תנאי ויתבטל מסמיכה ובפסח להפקיר ממונו של זה לא רצו לתקן ולכך פטרוהו אבל הכא אינו צריך תקון כלל דיתקע לו אחר ויוציאנו. כל זה נ"ל ליישב דברי הרב בנו ז"ל ונתפרשו דברי רבינו ז"ל הגם כי הדברים דחוקים קצת מ"מ סוגיא דפרקא קמא דחגיגה מסייע ליה וכדכתיבנא ועוד הרי נאמר בבוא כל ישראל וזו ראיה מן הפסוק הזה לא נזכר בגמ' ואולי באיזה מקום נמצא ראיה זו:

כשם שהן באין להראות לפני וכו'. זה כגירסת ר"ת ז"ל דגריס בפ"ק דחגיגה יִרְאֶה יֵרָאֶה ולא כגירסת רש"י ז"ל דגריס יֵרָאֶה יִרְאֶה וכדכתבו שם התוס' ז"ל דלפי' רש"י ז"ל דריש המסורת קודם ולפי' התוס' הוי איפכא וכדכתבו התוס' ז"ל בפ"ק דחגיגה ואע"ג דבלשון רש"י ז"ל דפ"ק דחגיגה גריס המקרא קודם לא היה להם לתוס' ז"ל הגירסא ההיא בדברי רש"י ז"ל וכמו שביארו דבריהם בפ"ק דסנהדרין (דף ד') ע"ש. וגירסת רבינו ז"ל כגירסת ר"ת דהמקרא קודם וזהו שאמר כשם שהם באים להראות לפני ה' שהוא בשתי עיניו של מקום כך הם צריכין לראות כל אחד בשתי עיניו למעוטי סומא באחת מעיניו כן נראה מלשונו אבל מ"מ קצת קשה למה כתב פסוק דבבוא כל ישראל לראות ולא כתב פסוק הנזכר בגמ' מיראה יראה שהוא מקרא ומסורת:

למען ישמעו להוציא מי שאין לו שמיעה גמורה. משמע דבא למעט אפי' חרש באזנו אחת וכן כתוב בסמ"ג ז"ל בהדיא בעשין רכ"ח להוציא מי שאין לו שמיעה גמורה אפי' חרש באזנו אחת, וקשה דבגמ' מפיק ליה מבאזניהם מיעט חרש באזנו אחת גם מה שמיעט חגר וחולה וזקן מקרא דבעלותך לראות בגמרא ממעט להו מקרא דרגלים. ואולי רבינו ז"ל באיזה מקום מצא דרשות אלו והביאם שהם יותר פשוטות וכן דרכו להביא הדרשא היותר פשוטה:

וכן הערל ישראל מאוס כטמא וכו'. בפ"ק דחגיגה אמרו הערל והטמא פטורים מן הראיה והקשו שם בשלמא טמא דכתיב ובאתם שמה והבאתם שמה כל שישנו בביאה ישנו בהבאה וכל שאינו בביאה אינו בהבאה אלא ערל מנ"ל הא מני ר"ע היא דדריש לערל כטמא ע"כ. והא דר"ע פלוגתא היה בפרק הערל דרבנן דרשי ערל לא יאכל בתרומה מג"ש דתושב ור"ע דרש מקרא דאיש איש ומרבה לערל ישראל כטמא וקשה על רבינו

ז"ל דבהל' תרומות פ"ד פסק דערל לא יאכל בתרומה מג"ש דתושב ושכיר והיינו כרבנן ואיך פסק כאן דערל פטור דהא מוקמינן לה כר"ע. וע"ק מ"ש למטה שאין הערל ראוי לביאה דא"כ היכי אמרו בגמ' בשלמא טמא אינו ראוי לביאה אלא ערל מנ"ל הא ערל נמי אינו ראוי לביאה וכמ"ש הוא למטה וערל טמא מפני שאינן אוכלים ואינם ראויים לביאה וכו' אלא ודאי דלרבנן ערל ראוי לביאה הוי ולר"ע דוקא הוא דאינו ראוי לביאה. וכן יש לתמוה על רבינו ז"ל שפסק בהל' ביאת מקדש דערל ישראל משלח קרבנותיו כטמא דמשמע דהיינו דוקא לר"ע דמרבה ערל כטמא אבל לרבנן הוא עצמו יקריב וכדכתבו התוס' ז"ל בפ' תמיד נשחט וכיון שכן דהוא פסק כרבנן איך כתב שם כן. ויש לתרץ כל זה ולומר דרבינו ז"ל סובר דסוגיא דחגיגה פליגא אסוגיא דפרק הערל (דף ע"ב) דאמר שם אמר רבא הוה יתיבנא קמיה דרב יוסף וכו' וקשיא לי איך לא לישתמיט תנא וליתני הערל והטמא ולימא ר"ע היא ולא רבנן והא דקתני הערל והטמא פטורים מן הראיה התם משום דמאיס ע"כ. ומפרש רבינו ז"ל כפירוש קמא שפירשו שם התוס' ולא כפירוש בתרא שכתבו שם וכן בפ"ק דחגיגה דר"ל שאני התם משום דמאיס ואפי' רבנן מודו אבל לא כפירוש בתרא שפירשו דרבנן פליגי אלא ה"ק אפי' רבי עקיבא לא אמר התם אלא לענין ראיה משום דמאיס אבל לעולם אינו מטמא בנגיעה, ולפי זה סוגיין פליגי אהדדי ולפי סוגיא דבפ' הערל אפי' רבנן מודו דפטור משום דמאיס וה"ה לענין ביאה אית ליה לרבינו ז"ל דמשום הך טעמא דמאיס מודו רבנן דאינו ראוי לביאה דזיל בתר טעמא וסוגיא דפ"ק דחגיגה אית ליה כרבנן ראוי לראיה ולביאת מקדש ולפי סוגיא דפ' הערל ברייתא דהערל והטמא אתיא ככ"ע ואע"ג דסוגיא דחגיגה הוי סוגיא במקומה פסק רבינו כסוגיא דהערל דלא משוי פלוגתא בין רבנן ור"ע ועוד דמוקי ברייתא ככ"ע וזהו שכתב רבינו ז"ל וכן הערל ישראל מאוס כטמא. ומ"ש רבינו ז"ל בפ"ג מהל' מעשר שני הערל כטמא ואם אכל מעשר שני לוקה וכתב שם הרב בעל כ"מ ז"ל דפסק כר"ע ולא היא כדכתיבנא אלא אפילו לרבנן הוי ההוא דינא מג"ש דאמר ר' יצחק התם מנין לערל שאסור וכו' אלא שקשה לי קצת על רבינו ז"ל שלא הזכיר טעמו של רבי יצחק אלא אמר שהתרומה קרויה קודש כו' והוא טעם שלא נזכר בגמרא. אבל לסמ"ג שכתב בעשין רכ"ח סוגיא בפ"ק דחגיגה ובלאוין סי' רנ"ח פסק כרבנן דלא יאכל בתרומה משום ג"ש דתושב ושכיר קשיא כיון דהוא פסק כרבנן וכתב סוגיא דחגיגה הא לפי אותה סוגיא לרבנן ערל חייב בראיה וא"כ אמאי פטור וצ"ע:

הלכה ג

כל קטן שיכול לאחוז וכו'. היינו הגיע לחינוך שאמר בפ"ק דחגיגה דמדרבנן חייב וכן כתבו שם התוס' ז"ל במתני' קמא וכתבו שם וצריך להביא קרבנותיו נדבה ולמ"ד אין קריבין ביו"ט אין קריבין עד למחר בחוה"מ וכיון דרבינו ז"ל פסק דנדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט היה לו לבאר כאן שלא יקריב עולתו ביו"ט וכמו שביארו התוס' ז"ל ואולי אית ליה לרבינו ז"ל דלא אמרו במשנה חייב בקטן אלא לענין לעלות וליראות עם אביו וזהו שכתב אביו חייב להעלותו ולחנכו אבל לא לענין קרבן:

שנאמר יראה כל זכורך. אע"ג דחינוך הוי מדרבנן ואמרו בגמרא דקרא אסמכתא בעלמא הוא ואיצטריך קרא לכדאחרים כתב רבינו ז"ל הפסוק ונמשך אחר לשון הברייתא:

ואם היה הקטן חגר או סומא וכו' שאילו היה גדול וכו'. אין טעם זה צריך לחגר דבלאו הכי הרי פטור הוא דאינו יכול לעלות עם אביו מירושלים להר הבית ולא הוצרכו בגמרא הך טעמא דחגר אלא לב"ש וכמו שאמרו שם חגר לב"ש וכו' ורבינו ז"ל דפסק כב"ה לא כתב טעם זה אלא לשאר:

הלכה ד

כל החייב בראייה חייב בחגיגה וכו'. התוס' ז"ל בפ"ק דחגיגה (דף ב') חולקים על זה במדבר ואינו שומע דבחגיגה נמי חייב. וא"ת לרבינו ז"ל אמאי לא קתני בברייתא דאמר ר' יוסי שם שיש בשמחה מה שאין בשתיהן וכו' עדיפות אחר בשמחה דחייב בכל אלו מה שאין כן בחגיגה וראיה דפטור בכל אלו. וי"ל דלרבינו ז"ל תנא ושייר אבל לפירוש התוס' ז"ל ניחא דכיון דבחגיגה נמי חייב לא בעי למיתני מה שיש בשתיהן ואין באחד וכמ"ש שם. וא"ת כיון שלדעת רבינו ז"ל תנא ושייר א"כ אמאי לא פסיק כתוספתא דאית לה דשמחה יש לה תשלומין כל שבעה ולא בשאר בשלמא לפירוש התוס' ז"ל מדלא תני לה בברייתא בגמרא משמע דלית לן כתוספתא אבל לפירוש רבינו ז"ל נימא דהתוספתא עיקר והא דלא תני לה משום דתנא ושייר כי היכי דאמרי' בכל הנך. וי"ל דדברי התוספתא לא משמע מן המשנה שאמרה מי שלא חג וכו' דמשמע דבחגיגה קאמר וכן שם בגמ' אמרו נאמר עצרת בשביעי של פסח ונאמר עצרת בשמיני של חג דמשמע דבחגיגה איירי וכן בביצה פ"ב אמרו בברייתא אמרו להם ב"ה מה לנדרים ונדבות שאין להם זמן קבוע תאמר בעולת ראיה שקבוע לה זמן אמרו להם ב"ש אף זו אין קבוע לה זמן דתנן מי שלא חג כו' א"ל ב"ה אף זו קבוע לה זמן משמע בהדיא משום דעולת ראיה יש לה תשלומין ואין התוספתא עיקר ולכך לא פסק רבינו ז"ל כוותיה:

הלכה ה

וכן אם נטמא בלילה ביו"ט ראשון כו'. רבינו ז"ל פסק דלילה מחוסר זמן הוא וכן פסק בפ"ג מהל' מחוסרי כפרה והטעם כמ"ש הרב בעל כ"מ ז"ל שם, ועוד טעם אחר דהלכה כחזקיה לגבי ר"י דרבו היה וכיון שכן פסק כאן דכשנטמא בלילה עדיין לא נראה לקרבן והוה ליה כמו שנכנס טמא לרגל דפטור אבל לדברי האומר לילה לאו מחוסר זמן היכא דנטמא בלילה הרי נראה לקרבן ויביא חגיגתו כשיעור. וא"ת א"כ מה הקשו בריש חגיגה למ"ד תשלומין דראשון הכל לאתויי מאי הא ר"י הוא דאמר הכי ואיהו אית ליה דלילה לאו מחוסר זמן כמבואר שם ולדידיה היכא שנטמא בלילה חייב כדכתיבנא וא"כ נימא דמתני' אתא לאתויי הך. וי"ל דבעי ליישב הגמ' מתני' אליבא דהלכתא דאנן קי"ל דתשלומין דראשון הן וקי"ל לילה מחוסר זמן הוא וכמ"ש רבינו ז"ל:

הלכה ו

מי שבא לעזרה בתוך ימי החג כו' אינו חייב להביא עולה בידו וכו'. הרב בעל כ"מ ז"ל תירץ דאע"ג דבגמרא אסיקו בפ"ק דחגיגה גבי פלוגתא דר"י ור"ל כל היכא דלא אייתי דכ"ע לא פליגי דמתחזי ונפיק וכו' (עיין בכ"מ) דרבינו ז"ל מפרש דיש שיעור לקרבן דלישנא בתרא לא בשיעור פעמים שהוא מביא מיירי דכל פעמים שהוא רוצה להביא קרבן מביא אלא בשיעור דמי הקרבן קאמר שלא יהא פחות מראיה מעה כסף וחגיגה שתי כסף וכו'. ואני תמיה עליו דאיך אפשר לפרש כן דהא אמרינן התם איתיביה הוקר רגלך מבית רעך התם בחטאות ואשמות ואי ר"י מודה דכל פעמים שהוא רוצה מביא מאי פריך ליה מקרא דהוקר רגלך הא איהו נמי ע"כ מוקי לה בחטאות ואשמות דלדידיה נמי תקשי ותו א"כ לר"י הוי מעה כסף שתי כסף דאורייתא דכן הוא לפי פירוש הירושלמי וכיון דרבינו ז"ל פסק כר"י לא היה לו לכתוב בפרק הקודם לזה דמדברי סופרים הוא שיעור זה ומן התורה אין לו שיעור והתוס' מפרשים פירוש ירושלמי כגמרא דידן שכתבו ואם נבא להשוותם יחד לאו בהאי גוונא מפרשי לה אלא ס"ל דר"י וריש לקיש בתרתי פליגי בשיעור דמי הקרבן ובשיעור ההבאה וה"ק ר"י כיון דיש שיעור לדמי הקרבן יש שיעור להבאה ור"ל סובר דאין שיעור לא לדמי הקרבן ולא להבאה אבל לעולם דר"י ור"ל נמי בהבאה פליגי. ולע"ד פירוש הרב בעל כ"מ בכך נ"ל דרבינו ז"ל פסק כר"ל דלפי המסקנא דפליגי דהיכי דאייתי אי מצי לאתויי או לאו לר"ל מצי לאתויי אם ירצה וקרא דהוקר רגלך בחטאות ואשמות איירי וכיון דשם בגמ' תניא כוותיה דר"ל דקרא דהוקר איירי בחטאות ואשמות פסק רבינו ז"ל כר"ל דיביא בכל עת שירצה אבל אם לא הביא

אין בכך כלום וכמ"ש כל היכא דאתא ולא אייתי דכ"ע לא פליגי דעייל ומתחזי ונפיק אבל בעיקר הרגל כ"ע מודו דחייב כדאמרו שם:

הלכה ז

הפריש עשר בהמות לחגיגתו וכו'. שם בפ"ק דחגיגה פלוגתא דר"י ור"ל ואמרו שם אמר ר' אבא ולא פליגי כאן בסתם כאן במפרש האי סתם היכי דמי אילימא דליכא שהות ביום ליקרב לימא האי דלא אקרבינהו דליכא שהות ביום ואלא מאי דלית ליה אוכלין לימא האי דלא אקרבינהו דלית ליה אוכלין לא צריכא דאיכא שהות ביום ואית ליה אוכלין מדבקמא לא אקרבינהו ש"מ שיורי שיירינהו וכו'. ופליגי רש"י ז"ל ורבינו חננאל ז"ל בפירושא דרש"י ז"ל פירש דטעם המחלוקת הוא משום דכיון דהפריש ביום ראשון ולא הקריבו הרי זה כמי ששיירם ואינו יכול להקריבם ביום אחר שעובר על בל תוסיף דרחמנא אמר וחגותם חד יומא דוקא. ור"ח ז"ל פירש טעם המחלוקת הוא משום דכיון דשיירם הוי כנדרים ונדבות ואינו יכול להקריבם ביו"ט האחרון אבל בשאר ימות הרגל לפירוש ר"ח ז"ל יקריב בודאי ואין המחלוקת אלא אם יקריבם ביו"ט האחרון או לא דאי הוי כחגיגה יכול להקריב [ואי] הוי כנדרים ונדבות אינו יכול להקריבם [אלא] בשאר ימות הרגל. ורבינו ז"ל דעתו לפרש כפירוש רש"י ז"ל דאי כר"ח למה סתם ואמר שוב אינו חוזר ומקריב השאר הא בשאר ימות הרגל יכול להקריבם והיה לו לומר ביו"ט האחרון דוקא וכן מ"ש ואם לא פסקו וכו' מקריב השאר למחר ומאי רבותא דמקריב למחר שהוא חול המועד שמקריב הא בהא ליכא פלוגתא כלל דאפילו נדרים ונדבות יכול להקריבם למחר שהוא חול המועד אלא היה לו לומר יכול להקריבם ביו"ט האחרון אלא נראה דפירש כפירוש רש"י. והרב בעל כ"מ ז"ל פירש שדעתו כדעת ר"ח ז"ל ומ"מ יש לדקדק על רבינו ז"ל למה לא כתב דאם פירש בהדיא ליום ראשון אני מפריש דיקריבם אח"כ וכדאמרו בגמ' וכן מ"ש ואם לא פסק אלא דחקו היה לו לפרש דאפי' לא דחקו אלא מפני שלא היו לו אוכלין לא הקריב אין זה כשייר וכמו שאמר שם בגמרא שהבאתי:

הלכה ח

עולת ראיה אינה באה אלא מן החולין וכו'. מ"ש הרב בעל כ"מ ז"ל דרבינו ז"ל פסק כר"י משום דברייתא מסייע ליה דמייתי קרא אליביה דחזקיה נמי ודאי דהא דטופלין בהמה לבהמה מקרא דאשר יברכך מפיק ליה אלא מאי דדייק מברייתא סייעתא דר"י הוי משום דנקט לשון מעכב דאי בהמה עם בהמה אין זה עיכוב דכל בהמה ניכרת לעצמה וכדפירש רש"י ז"ל אבל ההכרח האחר שנתן דרב חסדא דאמר טובל ומביא פר גדול אית ליה כר"י ודאי הכרח גדול הוא וזה טעמו של רבינו ז"ל:

הלכה ט

ויוצא אדם ידי חובת שלמי חגיגה במעשר בהמה כו'. הר"א ז"ל בהשגות השיג על רבינו ז"ל דהך ברייתא דקאמר ושאר ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה וכו' לא מתוקמא אלא למ"ד טופלין בהמה לבהמה אבל למ"ד אין טופלין בהמה לבהמה לא מתוקמא כלל והסייעתא שהביאו מברייתא לחזקיה הוא מלשון הברייתא שאמרה אכילה ראשונה דמשמע בהמה לעצמה ומסיפא ג"כ דקאמרה אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה וכיון דרבינו ז"ל פסק כמ"ד אין טופלין בהמה לבהמה לא היה לו לפסוק דין זה וטעמו של הר"א ז"ל הוא משום דברייתא דאדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה ע"כ בטופל איירי דאל"כ הוי חגיגה דבר שבחובה ואינה באה אלא מן החולין כדאמר שם ומעשר בהמה לאו חולין הוא אלא ודאי בטופל איירי ואי אפשר לומר בטופל מעות דמעשר בהמה אינו נמכר ואינו נגאל וכדכתב רבינו ז"ל בפ"י מהל' בכורות ובשלמא במעשר שני דיש לו פדיון שייך לומר שטופל מעות מעשר שני עם חולין אבל במעשר בהמה לא שייך אלא ודאי טופל בהמה לבהמת מעשר קאמר וכן הבין דברי השגה זו הר"י קורקוס ז"ל וכדכתב הרב בעל כ"מ ז"ל אלא שהוא הליץ בעד רבינו ז"ל דבטופל איירי ולע"ד אי אפשר כדכתיבנא דבמעשר בהמה לא שייך טפלת מעות וא"כ הוא קושיא על רבינו ז"ל דכיון דפסק דאין טופלין בהמה לבהמה לא היה לו לפסוק זה. ואולי י"ל דאית ליה לרבינו ז"ל דכיון דמעשר בהמה נאכל במומו דמי קצת לחולין וכיון דהתירה התורה כאן טפלה מקרא דאשר יברכך הוא הדין במעשר בהמה דאינו קדש גמור אלא דמי לחולין קצת ואף על גב דשאר קרבנות אינם באים ממעשר בהמה שאני הכא דהקילה תורה לטפל כדכתיבנא ועוד למה לי קרא דמסיק כאן אמאי לא נפקינן ליה מקרא דמפקינן בשלהי התודה ובפ' דם חטאת וכמו שהקשו התוס' בפ"ק דחגיגה אלא ודאי לא דמי הך לשאר קרבנות דהתם בעינן חולין גמור אבל הכא אפי' מעשר בהמה דדמי לחולין סגי. זה נ"ל להליץ בעד רבינו ז"ל ודוחק הוא:

הלכה י

שאינם בשר המשמח וכו'. פסק כרב אשי דאמר טעמא הכי בפ"ק דחגיגה (דף ח') ולא כברייתא דאמרה טעמא אחרינא משום דרב אשי בתרא הוי ולדברי רב אשי קרא דושמחת בחגך אתא לאין נושאין נשים במועד וכן פסק רבינו ז"ל בדיני חול המועד בהלכות יו"ט אע"פ שבהלכות אישות לא כתב כן ושם ביארתי:

שחגיגת י"ד רשות וכו'. וא"ת א"כ לאו דאורייתא דהתוס' ז"ל פירשו בפ' אלו דברים (דף ע"א) גבי הא דאמר רב אשי ש"מ חגיגת י"ד לאו חובה דסובר דהוי דרבנן ותנא דמפיק

לה מקרא דלא ילין מן הבשר איסור לינה בחגיגה פליג עליה וא"כ כיון דרבינו ז"ל פסק רשות למה בסוף הלכות קרבן פסח כתב קרא דלא ילין כו'. וי"ל דרבינו ז"ל פליג אתוס' ז"ל וסובר דאע"ג דהוא מן התורה התורה לא אמרה אלא רשות אם ירצה להביא ואם יביאה לא ילין אותה וא"כ לפי זה אפילו לבן תימא דאית ליה מקרא דהוי כפסח דרחמנא אקשיה יכולין אנו לומר דהוי רשות ורחמנא לא קאמר אלא אם עשאה שיהא כפסח אבל לא שיהא חובה כפסח ודלא כהר"א ז"ל בהשגות וכן כתב הרב בעל כ"מ ז"ל אלא טעמו של הר"א ז"ל משום דאמרינן בפ' אלו דברים דלבן תימא אקשיה רחמנא לפסח לכל מילי וא"כ הוא הדין להיות חובה כפסח, ומ"מ לשון לפיכך שכתב רבינו ז"ל קשה וצ"ע. ומ"ש הר"א ז"ל בהשגות דאם שחטה בי"ד והתנה עליה לצאת לרבנן שפיר דמי וכו' התוס' ז"ל פליגי עליה שכתבו בפרק אלו דברים על מימרא דר"א דשלמים ששחטן מערב יו"ט אינו יוצא לא משום שמחה ולא משום חגיגה וכו' משום דחגיגה הוי דבר שבחובה ואין דבר שבחובה באה אלא מן החולין דאפי' הקדישן מתחלה ושחטן לשם חגיגת ט"ו אינו יוצא ידי חגיגה משום דבעינן שחיטה בשעה הראויה לחגיגה והכריחו הדבר דאם יכול לשחטן מערב יו"ט א"כ איך הכריחו שם דאינה דוחה שבת משום דקרא אמר שבעה וא"כ הוו שמונה קא הדרא קושיא לדוכתה דכיון דיכול לשחטה מערב יו"ט שמונה הוו. ולדברי הר"א ז"ל י"ל דקרא לא חשיב אלא ימי החג שמצוה מן המובחר להקריב בהן אבל מערב יו"ט אינה מצוה מן המובחר בכך ובגמ' ששחטן קאמר ולא שישחוט לכתחילה לכך:

הלכה יג

ואם הביא יוצא בו ידי חובת שמחה וכו'. קושית הר"י קורקוס ז"ל היא קושיא עצומה דכיון דאין תודה נאכלת אלא ליום ולילה אחד וכדכתב רבינו ז"ל פ' עשירי מהל' מעשה הקרבנות א"כ היאך יוצא ידי שלמי שמחה הא איפסילא בלינה ולומר שיצא בלילה הראשון מידי שמחה זה אי אפשר דבהדיא אמרו שם בברייתא להוציא לילי יו"ט ראשון מן השמחה, והר"י קורקוס ז"ל שדחה תירוץ זה מטעם אחר לא ידענא אמאי לא דחאו מהך ברייתא פשוטה כדכתיבנא. לכן נ"ל לתרץ על צד הדוחק בעד רבינו ז"ל דשם בגמרא הקשה רב יוסף לעולא דאמר בעינן זביחה בשעת שמחה מברייתא דחגיגת י"ד יוצא בה משום שמחה ותירץ רב אידי שעיכב ושחטה ואמר שם רב אשי הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי הא מתניתא מאן קתני לה בן תימא בן תימא הא פסלה לה בלינה ש"מ והוקשה לרבינו ז"ל רב יוסף היכי הוה סליק אדעתיה ששחטה בי"ד הא איפסילא לה בלינה וכמו שהקשה רב אשי אלא ודאי שהיה סבור דכיון דהוא מלינו כדי לצאת

בו ידי שמחה הא לא חשיב לינה לאסור דלא אסרה תורה לינה אלא לינה שלא לצורך מצוה אבל לצורך מצוה אחרת לאו לינה היא זה טעמו של רב יוסף וכיון דאנן קי"ל דלא בעינן זביחה בשעת שמחה כדסבר רב יוסף נקטינן ברייתא כפשטה וכמו שפירשה רב יוסף ולא פסלינן לינה שהיא לצורך מצוה ולכך פסק רבינו ז"ל גבי תודה דאינה נאכלת אלא ליום ולילה דאף על גב דהלינה לצורך שלמי שמחה אין בכך כלום. זה נ"ל להליץ בעד רבינו ז"ל דמה שדחק עצמו הר"י קורקוס ז"ל דהאי ואם הביא לא קאי אשחטה בי"ד דוחק:

הלכה יד

הרי עלי תודה שאצא בה וכו'. בפ"ב דיו"ט אמרו האומר הרי עלי תודה ואצא בה ידי חגיגה הריני נזיר ואגלח ממעות מעשר שני נדור ואינו יוצא נזיר ואינו מגלח כך היא גירסת ספרינו והיא גירסת הר"א ז"ל בהשגות, ורבינו ז"ל גורס שאצא ואפילו אמר בלשון תנאי לא מהני ליה. ויש לתמוה על הר"א ז"ל למה גבי נזיר בהל' נזירות פ"ח שכתב שם רבינו האומר הריני נזיר ע"מ שאגלח ממעות מעשר שני ה"ז נזיר ואינו מביא קרבנותיו ממעשר שני אלא מן החולין ע"כ, למה לא השיגו שם כמו שהשיגו כאן דכיון דאמר ע"מ מהני. ואולי דאית ליה להר"א ז"ל דגבי נזיר שאני דאין יכול להתנות על זה דכיון שחל נזירותו ונהג בו לא מצי מביא קרבנותיו מן המעשר אבל הכא לא עשאן תודה אלא בתנאי כך:

פרק ג

הלכה ב

כל הפטור מראיה פטור ממצות הקהל חוץ מן הנשים והטף והערל וכו'. וא"ת ואמאי לא אמר גם כן חוץ מעבדים דהא אמרינן בפ"ק דחגיגה (דף ד') גבי ראיה למה לי קרא מכדי כל מצוה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה וכו' דגמרינן לה לה מאשה וכו'. וי"ל דשאני הכא דאמר קרא בבוא כל ישראל לראות ומשמע פטור עבדים כדכתב רבינו ז"ל לעיל. ומ"מ ראיה זו אולי מצאה רבינו ז"ל במקום אחר דבגמרא דידן לא משמע הכי מדקאמר אלא עבדים מנ"ל ומדמהדר לאשכוחי מקרא דאת פני האדון ולא הזכיר מקרא זה כלל וכבר כתבתי זה למעלה. ומ"ש רבינו ז"ל שכל הפטור מראיה פטור מן הקהל. נפקא ליה ממה שאמר שם בפ"ק דחגיגה דילפינן ראיה ראיה מהקהל:

אבל הטמא פטור כו' שזה אינו ראוי לביאה וכו'. וא"ת והרי ערל ג"כ דאינו ראוי לביאה וכמ"ש למעלה וכבר ביארנו טעמו. וי"ל דהכא איירי בעזרת נשים ומה שאמר למעלה

שהערל אינו ראוי לביאה הוא משום דמאיס כדכתיבנא ולא סגי הך טעמא אלא שלא יכנס לעזרת ישראל דחמירא קדושתה ולא לעזרת נשים:

הלכה ג

וקורא מעשר תעשר על הסדר וכו'. בפ' אלו נאמרין אמרי' במשנה וקורא מתחלת אלה הדברים עד שמע ושמע והיה אם שמוע עשר תעשר כי תכלה לעשר ופרשת המלך וברכות וקללות עד שגומר כל הפרשה ע"כ. זו היא גירסת רש"י ז"ל ופירש שם דמעשר תעשר מדלג וקורא וכי תכלה לעשר ומשם חוזר למפרע פרשת המלך וכתב שם ואע"פ שפרשת המלך מפסקת בין עשר לכי תכלה קורא את אלה יחד שלא להפסיק במעשרות ואח"כ קורא פרשת המלך ע"כ. ורבינו ז"ל נראה דאינו גורס עשר תעשר וכי תכלה לעשר וכן לא גריס ופרשת המלך אלא עשר תעשר וברכות וקללות עד שגומר כל הפרשה ולכך לא כתב שדולג מעשר לכי תכלה וכן לא כתב שקורא פרשת המלך וכ"נ גירסתו בפירוש המשנה שם:

הלכה ד

אתה בחרתנו מכל העמים עד מקדש ישראל והזמנים וכו'. שם במשנה ברכות שכ"ג מברך אותם המלך מברך אותם אלא שחותם בשל רגלים תחת מחילת העון ע"כ. ומפרש רבינו ז"ל שביוה"כ אומר כ"ג סלח לנו אבינו כי חטאנו וכו' וחותם בה ברוך אתה ה' מוחל עונות עמו ישראל וכו' וכמ"ש בפ"ג מהל' עבודת יוה"כ ובמקום הזה אומר המלך אתה בחרתנו וכו'. אבל רש"י ז"ל בפירוש המשנה פירש גבי כ"ג שאומר אתה בחרתנו וכו' אלא שאין הפרש ביניהם אלא בחתימה שכ"ג חותם מלך מוחל וסולח וכו' והמלך חותם מקדש ישראל והזמנים. והסמ"ג כתב בעשין סימן ר"ל ומוסיף שבע ברכות שאמרנו בהל' עבודת יוה"כ ויש לתמוה למה לא הזכיר שם שיתן רגלים תחת מחילת העון כדאמרו במשנה וכמו שהזכירו רבינו ז"ל:

הלכה ו

ומי שאינו יכול לשמוע מתכוין לקריאה זו וכו'. אם כוונת רבינו ז"ל לומר על החרש אפשר לומר דאע"ג דחרש אפי' באזנו אחת פטור מן הקהל דהא פטור מן הראייה וכל הפטור מן הראייה פטור מהקהל מ"מ קאמר דאם בא לשמוע מעצמו שיכוין לבו לקריאה אע"פ שאינו שומע. א"נ דהאי אינו יכול לשמוע לאו חרש הוא אלא שאין לו שמיעה טובה והוא כבד לשמוע א"נ אפי' שהוא שומע יפה מקרוב עתה הוא במקום רחוק ובמקום שאינו יכול לשמוע:

הלכה ז

מפני תקיעת החצוצרות כו'. מ"ש הרב בעל כ"מ ז"ל בתירוץ הראשון דבירושלמי לא בא ליתן טעם אלא למה אין עושין הקהל ביו"ט עצמו אני מסופק דהירושלמי על מתני' דבפ"ק דמגילה קאמרה דדוחין הקהל לאחר השבת קאי ועל דא פריך ויעשה אותה מערב יו"ט ולכך הקשה הר"א ז"ל לרבינו ז"ל דלא כתב טעם הירושלמי שהוא מפני הבימה וכן כתב רש"י בס"פ ואלו נאמרין. אבל התירוץ האחר שכתב הרב בעל כ"מ ז"ל הוא נכון ובודאי שלא היה לו להר"א ז"ל בנוסחת הירושלמי רבי בא אומר מפני התקיעה אלא תירוץ רבי יצחק לחוד ולכך השיג על רבינו ז"ל:

סליקו להו הלכות חגיגה בס"ד